

Groen in de stad: kansen voor gezondheid!

Alumni bijeenkomst regio Utrecht

Lenneke Vaandrager en Jan Hassink



WAGENINGEN UR
For quality of life

Programma

- Even Voorstellen
- Ons denken over gezondheid
- Kwaliteiten van groen: wat voorbeelden van onderzoek
 - Zorglandbouw voor jongeren: mechanismen en effecten
 - Groene dagopvang
- Groene burgerinitiatieven
- Kansen voor Groen in de stad?
- Discussie



WAGENINGEN UR
For quality of life

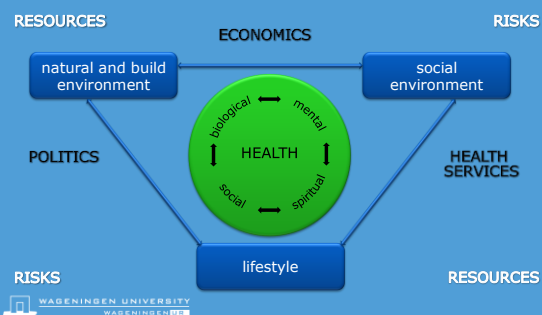
Lenneke Vaandrager

- 1989: WUR Humane Voeding & Gezondheidsbevordering
- 1990: Europees SUPER-project
- 1995: PhD Health Promotion
- 1996: Gaza-strook & Jemen: Milieu & Gezondheid
- 1998: NIGZ- Arbeid & Gezondheid
- 2005: UHD Gezondheid en Maatschappij
 - Groen en gezondheid
 - Werk en gezondheid



WAGENINGEN UR
For quality of life

Research focus Health and Society, Wageningen University©



WAGENINGEN UNIVERSITY
WAGENINGEN UR

HEALTH & PLACE

Connecting People, Environment & Health

ETC-PHHP Summer Course
31 July – 13 August 2016, Wageningen
Health and Society group, Wageningen University



WAGENINGEN UNIVERSITY
WAGENINGEN UR

He 50 etc

Jan Hassink

- 1987: WUR bodemkunde en bemestingsleer
- 1995: PhD: Soil Organic matter dynamics and N mineralization
- 1996: Opleiding Psycho sociaal werk
- 1998: Start onderzoek Zorglandbouw
- 2005: Programmaleider NIDO Landbouw en Groen voor een gezonde samenleving



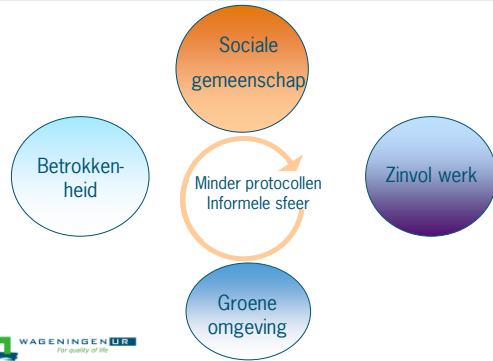
WAGENINGEN UR
For quality of life

Maatschappelijke ontwikkelingen

- Decentralisatie: wonen, werken, zorg, sociaal domein
- Gemeenten verantwoordelijk
- Bezuinigingen
- Eigen verantwoordelijkheid
- Zo lang mogelijk thuis wonen
- Burgerinitiatieven



Kwaliteiten werken in het groen



Kwaliteiten

- Werk
 - Zinvol
 - Divers
 - Vraagt fysieke inspanning
 - Is gestructureerd
- Groene omgeving
 - Vraagt een actieve inzet
 - Geeft rust, ruimte en weinig prikkels
 - Buiten, in de natuur
 - Dieren



Kwaliteiten (2)

- Houding
 - Persoonlijke benadering en betrokken
 - Nadruk op talenten
 - Respectvol
 - Verantwoordelijkheid geven
 - Rolmodel voor jongeren
 - Geen vooroordelen
 - Geeft vertrouwen
- Sociale gemeenschap
 - Sociale contacten
 - Veiligheid
 - Kleinschalig
 - Normale leefomgeving



Kwaliteiten: per doelgroep verschillen

- Jeugd
 - Autoriteit (rolmodel)
 - Structuur (ADHD, concentratieproblemen)
- Mensen met een psychische achtergrond
 - Eigen tempo (afhankelijk van de stemming)
- Ouderen
 - Keuzemogelijkheden
 - Sociale contacten
 - Voeding, beweging



Studie 1: Jongeren

- Ervaringsleren op de boerderij




 International Journal of Adolescence and Youth, 2014
<http://dx.doi.org/10.1080/02643758.2014.909267>
Exploring salutogenic mechanisms of an outdoor experiential learning programme on youth care farms in the Netherlands: untapped potential?
 Ester Schreuder*, Mandy Rijnkers¹, Lennke Vandenbergh², Jan Hassink³,
 Marie-José Enders-Slegers⁴ and Lyne Kerckhofs⁵
¹Department of Psychology, Division of Clinical and Health Psychology, Utrecht University, Utrecht, The Netherlands; ²Department of Social Sciences, Health and Society Group, Wageningen University, Wageningen, The Netherlands; ³Plant Sciences Group, Wageningen University, Wageningen, The Netherlands; ⁴Faculty of Psychology and Educational Sciences, Open University of the Netherlands (OU.nl), Bevelen, The Netherlands; ⁵Department of Clinical Sciences and Nutrition, University of Chester, Chester, UK
 (Received 8 January 2014; accepted 17 February 2014)

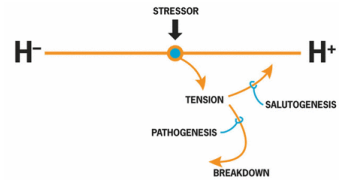
Resultaten

- De boer en het gezin
 - Meedraaien in ander gezin & boer als werkgever
- De boer als rolmodel
 - Conflict leren uitpraten & accepteren van gezag
- Andere omgeving
 - Werken met dieren en planten
 - Weg uit vertrouwde
 - Wie zijn je vrienden?
 - Alleen en tijd voor reflectie
 - Zelfstandig wonen



Mechanismen op de boerderij

- Diversiteit aan hulpbronnen en stressoren
- Leermogelijkheden: begrijpen, interpreteren & reflectie



Effecten ervaringsleren

	Start	End
School of werk (%)	15	81
Contact politie (%)	78	19
Invulling vrije tijd (%)	2	42
Verslaving (%)	86	40
Serieuze gedragsproblemen (%)	68	11
Score kwaliteit van leven	4.0	7.2
Zelfwaardering redelijk of goed (%)	6	63



Studie 2: Ouderen met dementie

Dagopvang Zorgboerderij



Reguliere dagvoorziening



Maatschappelijke participatie

- Betaalde arbeid, Vrijwilligerswerk
- Maatschappelijke betrokkenheid
- Lidmaatschap vereniging
- Culturele activiteiten
- Recreatieve activiteiten
- Sociale contacten

Article
Green Care Farms: An Innovative Type of Adult Day Service to Stimulate Social Participation of People With Dementia
 Simone R. de Bruin, PhD¹, Annerieke Sloop, MSc^{1,2},
 Claudia C. H. Molens, EdSc¹, Leanneke Vandenroep, PhD¹,
 Peter J. W. M. Hop, MSc¹, and Caroline A. Baan, PhD^{1,2}

Journal of Aging and Health
 27(11) 1661-1671
 © The Author(s) 2015
 Reprints and permissions:
 sagepub.com/journalsPermissions.nav
 DOI: 10.1177/0898010115581111
 sagepub.com

Activiteiten

Zorgboerderij



Reguliere dagopvang



WAGENINGEN UR
For quality of life

Rijksoverheid voor Volksgezondheid
en Binnenlandse Zaken en
Koninginmaximilienpark
Wageningen

Deelnemers

Zorgboerderij



Reguliere dagopvang



WAGENINGEN UR
For quality of life

Resultaten

- Het geeft een gevoel dat je weer "meedoet" in de maatschappij



"Omdat dat toch een beetje in mijn straatje ligt. Ik heb altijd veel bij boeren en tuinders gewerkt, en dat sloot goed bij mij aan.
Dus die keuze was niet zo heel erg moeilijk. Nee, ik heb er nog geen moment spijt van gehad." (Deelnemer dagbesteding op een zorgboerderij)

"Dus ik ben heel blij dat hij die twee dagen heeft, want op die twee dagen dat hij naar de boerderij gaat, ga ik werken. Ja, als hij niet naar de zorgboerderij zou gaan, zou ik niet meer buitenshuis kunnen werken." (Partner)

WAGENINGEN UR
For quality of life

Rijksoverheid voor Volksgezondheid
en Binnenlandse Zaken en
Koninginmaximilienpark
Wageningen

Zorgboerderij of zorginstelling?

- Voor mantelzorgers weinig verschil tussen zorgboerderij en zorginstelling
- Maar (!) type dagbesteding maakt vaak wel uit voor persoon met dementie
- Dus: verschillende type dagbesteding voor verschillende type personen met dementie

WAGENINGEN UR
For quality of life

Gezonde voeding (de Bruin, et al 2009)



WAGENINGEN UR
For quality of life

Kansen voor landbouw en groen in de stad

- Kinderboerderij
- Volkstuin
- Buurttuin
- Stadsboerderij
- Zorgboerderij
- Groenonderhoud in de wijk
- Lokale ketens – ambachtelijke beroepen



WAGENINGEN UR
For quality of life

Nieuw project 2016-2018

- "Groene initiatieven in de stad voor thuiswonende ouderen met dementie en hun mantelzorgers"
- WUR Gezondheid & Maatschappij, WUR Plant & RIVM
- ZonMw & Groen, Grijs en Gelukkig & Alzheimer NL



Groene stedelijke initiatieven voor ouderen met dementie

- Karakterisering groene plekken en hun kwaliteiten
 - Groen bij instellingen
 - Buurttuinen
 - Sociale ondernemers
- Welke doelgroep(en) komen er?
- Ervaringen/ waar lopen ze tegenaan?
- Hoe in te passen in lokaal beleid?



Groene burgerinitiatieven in de stad

The role of information and knowledge in green urban initiatives

Informational Governance

WAGENINGEN UR
For quality of life



- Relatie burgerinitiatieven en de gemeente

WAGENINGEN UR
For quality of life

Interviews en perspectief initiatieven en gemeenten

- Rotterdam, Delft, Zeist, Arnhem, Culemborg
 - Ontwikkelen en beheren van een buurttuin – vrijwilligers uit de buurt – Rotterdam en Zeist
 - Stadsboerderij met ondernemer: Culemborg
 - Samenwerkingspartner voor verschillende groene projecten: vrijwilligers en soms ook betaalde opdrachten: Delft; Arnhem
 - Aanjager van andere economische orde: vrijwilligers "way of life" : Arnhem

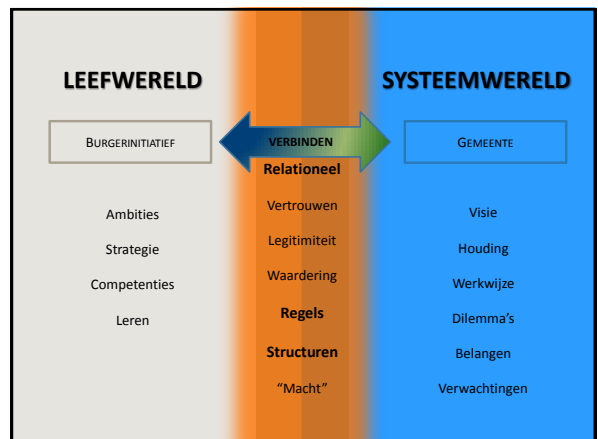
WAGENINGEN UR
For quality of life

Leefwereld (initiatief) vs Systeemwereld (gemeente)

Uit: Best Persons, vd Brink et al. 2012

- | | |
|--|---|
| <ul style="list-style-type: none"> ▪ Leefwereld <ul style="list-style-type: none"> • Vrijwilligheid • Communicatief handelen • Informeel • Persoonlijke betrekkingen • Waarden en gevoelens | <ul style="list-style-type: none"> ▪ Systeemwereld <ul style="list-style-type: none"> • Betaalde medewerkers • Specialisaties • Formele regels • Functionele hiërarchie • Zakelijke verhoudingen • Rationele machtsmiddelen |
|--|---|

WAGENINGEN UR
For quality of life



Soorten steun door gemeente

- Interne smeerolie, masseren, boel vlotrekken, collega's en wethouder meekrijgen
- Dingen uitzoeken, informatie geven
- Bekendheid geven
- Netwerken, kennis, ervaringen delen, verbinden aan andere initiatieven
- Subsidie
- Experimenteeruimte
- Stimuleren, empathie, motiveren



Strategie initiatieven

- Vrije ambtenaar: "Vaak ga ik eerst naar B. (afdeling beleid/strategie) of zij er wat in ziet. Ze kan door beleidsafdelingen heen schieten."
- Netwerk: "We werken nu aan een raad van aanbeveling met belangrijke mensen uit de stad die ons ondersteunen....
"Soms zit ik wel 3 keer per week bij de gemeente; de contacten uit mijn andere baan maken het makkelijk om dit te doen"
- Politiek: "Na een aantal bijeenkomsten en resultaten heeft de gemeente onder druk van de politiek ons ingehuurd"
- Initiatieven verbinden: "sinds het platform is er vertrouwen ontstaan"



Perspectief gemeente

- Verantwoording: "We moeten kunnen uitleggen waarom we zo'n lage erfpacht rekenen"
- Verwachtingen: "Ze leggen te veel op bordje van de gemeente, die tijd is voorbij"
- Diverse belangen: "Je moet collega's en andere afdelingen meekrijgen; er zijn verschillende belangen"
- Verwachtingen/macht: "Soms zijn ze verantwoordigd als er een initiatief is waar ze niet van weten, maar zo werkt het niet, ze hebben niet het alleenrecht"



Verschillen tussen gemeenten

- Wel of geen duidelijke visie
 - "Initiatieven van buiten maken beleid en laten het toetsen en vaststellen door de gemeente"
 - "Beleid kan breder gerealiseerd worden door initiatieven"
- Wel of geen duidelijk aanspreekpunt/organisatie
 - "We hebben intern een denktank en een platform waarin initiatieven zich bundelen"
- Houding: zakelijk of meer betrokken
 - "Dit is mijn werk, ik zet me in voor andere dingen in mijn vrije tijd"
 - "Er zijn nieuwe bevoegen mensen bij de gemeente"



Tips voor Burger Initiatieven

- Verplaats je in positie gemeente: verschillende belangen; meedenken, flexibel zijn
- Betrouwbaar: "afspraken nakomen; gemeente niet afkraken, ambtenaren niet passeren
- Deskundig met passie: "Goed plan en uit het hart"
- Duidelijk zijn wat je wilt en verwacht
- Zoek ambtenaar die steunt
- Creëer een platform dat gesprekspartner is
- Draagvlak: wie zit er op onze plannen te wachten, is het haalbaar en wie gaat zich er voor inspannen"
- Laat ambitie initiatief matchen met ambitie gemeente



Tips voor gemeenten

- Toon betrokkenheid
- Geef waardering
- Benut expertise
- Neem initiatief niet over
- Verbind initiatieven / van elkaar leren
- Haal de initiatieven binnen de organisatie; laat hen presenteren
- Zorg voor smeerolie in de organisatie



Discussie: Groen in de stad: kansen voor gezondheid! Burgerinitiatieven Gaat niet vanzelf

- Overbruggen systeem- en leefwereld
- Wat vraagt het van gemeenten en gevestigde partijen?
- Wie trekken het?
- Professioneel?
- Rol van vrijwilligers
- Betrokkenheid buurt
- Hoe hou je het gaande?